ROCZNIKI POLSKIEGO TOWARZYSTWA MATEMATYCZNEGO
Seria II: WIADOMOŚCI MATEMATYCZNE XII (1969)

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Sprawozdanie z działalności Polskiego Towarzystwa Matematycznego za rok 1968 (skrót)

I. Władze PTM

1. Zarząd Główny. Prezydium: prezes — Roman Sikorski, wiceprezes — Kazimierz Urbanik, skarbnik — Jerzy Łoś, sekretarz — Tadeusz Iwiński; członkowie Zarządu Głównego: Wiktor Jankowski, Edward Marczewski, Tadeusz Ważewski, Zbigniew Ciesielski — prezes Oddziału Gdańskiego, Antoni Wakulicz — prezes Oddziału Górnośląskiego, Stanisław Gołąb — prezes Oddziału Krakowskiego, Jan Krzyż — prezes Oddziału Lubelskiego, Lech Włodarski — prezes Oddziału Łódzkiego, Zygmunt Butlewski — prezes Oddziału Poznańskiego, Leon Bieszk — prezes Oddziału Szczecińskiego, Leon Jeśmanowicz — prezes Oddziału Toruńskiego, Wiesław Żelazko — prezes Oddziału Warszawskiego, Józef Łukaszewicz — prezes Oddziału Wrocławskiego.

2. Komisja Rewizyjna: Adam Bielecki, Zygmunt Butlewski, Stanisław Hartman i Leon Jeśmanowicz.

II. Oddziały PTM, Komisje i Komitety

1. PTM ma 10 oddziałów(1).

2. Komisja popularyzacji i szkolnictwa średniego: Leon Jeśmanowicz (przewodniczący) oraz delegaci Oddziałów.

3. Podkomisja do spraw reformy programów i metod nauczania matematyki w szkołach średnich: Leon Jeśmanowicz (przewodniczący), Adam Bielecki, Zofia Krygowska i Stefan Straszewicz.

4. Komisja Szkolnictwa Wyższego. Zespół I (szkoły nieuniwersyteckie): Włodzimierz Wrona (przewodniczący), Feliks Barański, Jerzy Górski, Włodzimierz Krysicki, Józef Meder, Edward Otto, Adam Rybarski, Wiesław Sadowski, Stefan Straszewicz, Krzysztof Tatarkiewicz, Tadeusz Trajdos, Antoni Wakulicz i Lech Włodarski.

---

(1) Patrz sprawozdania za lata ubiegłe, np. Wiadomości Matematyczne 11 (1969), str. 125-126. Publikowany tu tekst stanowi nieznaczny skrót oficjalnego Sprawozdania (przyp. red.).

Zespół II (uniwersytety i szkoły pedagogiczne): Stanisław Mazur (przewodniczący), Andrzej Alexiewicz, Adam Bielecki, Ryszard Bittner, Stanisław Hartman, Leon Jeśmanowicz, Zofia Krygowska, Edward Marczewski, Andrzej Mostowski, Zdzisław Opial, Władysław Orlicz, Czesław Ryll-Nardzewski, Zbigniew Semadeni, Roman Sikorski, Hanna Szmuszkowicz, Kazimierz Urbanik, Antoni Wakulicz i Tadeusz Ważewski.

5. Komisja do spraw podręczników szkolnych: Zbigniew Semadeni (przewodniczący), Juliusz Brzeziński, Zdzisław Chmiel, Norbert Dróbka, Bolesław Gleichgewicht, Leon Jeśmanowicz, Marek Kordos (sekretarz), Maria Król, Zofia Krygowska, Włodzimierz Kuperberg, Jan Leśniak, Józef Łukaszewicz, Maria Maksym, Andrzej Mąkowski, Witold Nitka, Wanda Nowak, Zdzisław Opial, Stefan Rolewicz, Stefan Straszewicz, Wiesław Szlenk, Maria Zajączkowska, Wiesław Żelazko (zastępca przewodniczącego).

6. Jury nagród PTM: Roman Sikorski (przewodniczący), Karol Borsuk, Zygmunt Charzyński, Kazimierz Kuratowski, Jerzy Łoś, Edward Marczewski, Andrzej Mostowski, Władysław Orlicz, Czesław Ryll-Nardzewski i Tadeusz Ważewski.

7. Komitet Redakcyjny „Prac Matematycznych": Władysław Orlicz (redaktor naczelny), Stanisław Balcerzyk, Adam Bielecki, Stanisław Gołąb, Jerzy Górski, Stanisław Hartman, Julian Musielak (zastępca redaktora naczelnego), Zbigniew Semadeni, Marceli Stark, Krzysztof Tatarkiewicz i Włodzimierz Wrona.

8. Komitet Redakcyjny „Wiadomości Matematycznych": Marceli Stark (redaktor naczelny), Juliusz Brzeziński, Leon Jeśmanowicz, Zofia Krygowska, Andrzej Lelek, Andrzej Mąkowski (sekretarz), Zdzisław Opial, Władysław Orlicz, Stefan Paszkowski i Zbigniew Semadeni (zastępca redaktora naczelnego).

9. Komitet Główny Olimpiady Matematycznej: Stefan Straszewicz (przewodniczący), Henryk Adamczyk, Maciej Bryński (kierownik olimpiady), Mieczysław Czyżykowski, Jan Gosiewski, Stanisław Kwapień, Andrzej Mąkowski, Jerzy Narwa, Mieczysław Okołowicz, Edward Otto, Władysław Stojada i Olga Turska.

Przewodniczący Komitetów Okręgowych Olimpiady Matematycznej: Adam Suliński (Warszawa), Stanisław Hartman (Wrocław), Włodzimierz Mlak (Kraków), Jerzy Albrycht (Poznań), Józef Janikowski (Łódź), Zdzisław Lewandowski (Lublin), Leon Jeśmanowicz (Toruń) i Mieczysław Kucharzewski (Katowice).

10. Komisja orzekająca Konkursu im. J. Marcinkiewicza na najlepszą studencką pracę matematyczną: Leon Jeśmanowicz (przewodniczący), Andrzej Granas, Edward Sąsiada, Włodzimierz Waliszewski i Wiesław Żelazko.

11. Komisja orzekająca konkursu na najlepszą pracę studencką z zastosowań matematyki: Bolesław Kopociński, Józef Łukaszewicz (przewodniczący), Edward Neuman, Stefan Paszkowski, Kazimierz Urbanik, Wojbor Woyczyński, Roman Zuber, Stefan Zubrzycki.

12. Komitet organizacyjny Jubileuszowego Zjazdu PTM: Stanisław Gołąb, Tadeusz Iwiński, Kazimierz Kuratowski, Jerzy Łoś, Genowefa Majcherowa, Edward Marczewski, Czesław Olech, Władysław Orlicz, Jacek Szarski, Marceli Stark, Roman Sikorski, Kazimierz Urbanik i Tadeusz Ważewski.

Posiedzenia władz PTM. Posiedzenie Walnego Zgromadzenia odbyło się we Wrocławiu 1 czerwca. Wzięło w nim udział 49 delegatów Oddziałów, 10 przedstawicieli władz PTM oraz 17 gości i przedstawicieli agend PTM. Walne Zgromadzenie między innymi powzięło następujące uchwały: 1) zwołać Zjazd PTM do Krakowa w 1969 r. w związku z przypadającą 50 rocznicą założenia Towarzystwa, 2) powołać komisję do spraw podręczników w szkołach średnich, 3) powołać komisję PTM na kadencje dwuletnie w celu systematycznego odnawiania ich składu osobowego i ożywienia działalności.

W roku sprawozdawczym odbyły się dwa posiedzenia Zarządu Głównego (30. V i 7. XII), sześć posiedzeń Prezydium Zarządu Głównego; jedno posiedzenie Komisji Rewizyjnej i dwa posiedzenia Komitetu Organizacyjnego Jubileuszowego Zjazdu PTM.

III. Stan liczbowy PTM

W 1968 r. zmarli następujący członkowie PTM: Władysław Bach, A. Court, Bernard Glat, Aleksander Grużewski, Henryk Titz, Andrzej Walewski, Stefan Zubrzycki i Zdzisław Żerebecki.

Ogólna liczba członków wzrosła w porównaniu z rokiem ubiegłym o 61 i przy uwzględnieniu podziału na Oddziały przedstawia się następująco:

Oddział	stan na 31.12.1967	stan na 31.12.1968
Gdański	63	61
Górnośląski	56	65
Krakowski	94	96
Lubelski	55	50
Łódzki	86	97
Poznański	65	67
Szczeciński	29	40
Toruński	38	33
Warszawski	174	210
Wrocławski	75	77
Razem członków rzeczywistych i honorowych	735	796
Członków zagranicznych	30	30

Ten dość znaczny wzrost liczebności PTM (o 8%) jest godny podkreślenia z tego względu, że towarzyszyło mu skreślenie (dość liczne) członków, którzy od dłuższego czasu nie płacili składek. Łączy się to z podejmowanym od kilku lat przez Zarząd Główny i Zarządy Oddziałów wysiłkiem, mającym na celu całkowite zlikwidowanie zadłużenia członków z tego tytułu.

Należy wyrazić nadzieję, że sprawiająca w przeszłości wiele kłopotów sprawa punktualnego płacenia składek znalazła obecnie należyte zrozumienie członków i Zarządów Oddziałów oraz że punktualne wywiązywanie się z tego ważnego obowiązku organizacyjnego stanie się w przyszłości dobrym zwyczajem wszystkich członków PTM.

Liczba członków honorowych Towarzystwa zwiększyła się do siedmiu. Walne Zgromadzenie we Wrocławiu nadało tę godność Koledze Stefanowi Straszewiczowi.

IV. Działalność naukowa

1. Posiedzenia naukowe w Oddziałach. Działalność naukowa Oddziałów w roku sprawozdawczym wydatnie się ożywiła. Liczba posiedzeń naukowych wyniosła 216, a liczba referatów wygłoszonych na tych posiedzeniach — 252, co oznacza wzrost odpowiednich liczb z roku 1967 o 53% i 57%.

Posiedzenia naukowe

Oddział	Liczba posiedzeń	Liczba referatów	Przeciętna frekwencja
Gdański	17	17	15
Górnośląski	14	16	19
Krakowski	17	18	11
Lubelski	14	16	18
Łódzki	12	12	21
Poznański	39	41	12
Szczeciński	16	26	10
Toruński	15	20	21
Warszawski	29	29	26
Wrocławski	36	40	18
Sesja naukowa PTM we Wrocławiu	3	13	200
Konwersatorium Oddziału Warszawskiego i Uniwersytetu Warszawskiego	4	4	40
Razem	216	252	

Jak widać z zestawienia, Oddziały Poznański, Warszawski i Wrocławski realizują system cotygodniowych posiedzeń naukowych. W innych

Oddziałach posiedzenia odbywają się nie tak często, jednak liczba ich również wzrosła (prócz Łodzi).

Na szczególne podkreślenie zasługuje praca naukowa Oddziału Warszawskiego, gdzie nowy (i odmłodzony) Zarząd wyprowadził działalność tego Oddziału z trwającego od pewnego czasu impasu; osiągnięto to przez właściwy i dostosowany do ogólnych zainteresowań dobór tematyki, jak również przez zapraszanie atrakcyjnych referentów. Nie bez znaczenia jest ożywienie życia towarzyskiego dzięki organizowaniu przed posiedzeniami rózmów przy pół czarnej.

Na ożywienie życia naukowego w PTM ma wpływ znaczne zwiększenie wymiany prelegentów pomiędzy Oddziałami oraz odczytów matematyków zagranicznych. Wymiana prelegentów wzrosła w porównaniu z wymianą w 1967 r. o 103%, objęła ona wszystkie Oddziały, jak to szczegółowo przedstawia zestawienie.

Wymiana prelegentów

Oddział	Prelegenci delegowani przez Oddział	Prelegenci zaproszeni przez Oddział
Gdański	14	12
Górnośląski	12	8
Krakowski	15	6
Lubelski	5	6
Łódzki	8	7
Poznański	5	18
Szczeciński	5	19
Toruński	8	7
Warszawski	25	10
Wrocławski	18	12
Razem	105	105

Cechą charakterystyczną tej wymiany jest nie tylko jej wzrost (referaty wygłaszane przez prelegentów zaproszonych z innych Oddziałów stanowią 42% ogólnej liczby referatów), lecz również jej powszechność i wzajemność. Fakt wyjazdu z referatami przedstawicieli „małych" Oddziałów (jest to zjawisko nowe) świadczy o procesie ich naukowego „dojrzewania". Znaczenie wymiany prelegentów dla ożywienia życia naukowego w skali krajowej dobrze uwidacznia się na przykładzie Szczecina: ma 26 referatów — 5 wygłosili matematycy miejscowi, a 21 — przyjezdni. Niektórzy prelegenci przyjeżdżają do Szczecina na kilka kolejnych posiedzeń, co nadaje tym posiedzeniom charakter seminariów i przyczynia się niewątpliwie do szybkiego szkolenia kadry naukowej w tym ośrod-

ku (jednocześnie należy podkreślić, że matematycy szczecińscy wygłosili 5 referatów na posiedzeniach innych Oddziałów).

2. Konwersatorium Warszawskie. W pierwszym półroczu kontynuowana była współpraca między Zarządem Oddziału Warszawskiego PTM a Instytutem Matematycznym Uniwersytetu Warszawskiego przy zorganizowaniu konwersatorium. Odbyły się cztery posiedzenia dwugodzinne, na których przy licznej frekwencji wygłoszono następujące odczyty:

Lp.	Data	Prelegent	Tytuł odczytu
1	15.I.68	A. Trautman	*Geometryczne metody w fizyce*
2	19.II.68	Z. Ciesielski	*Zagadnienia matematyczne mechaniki statystycznej*
3	18.III.68	B. Lewitan (Moskwa)	*Odwrotny problem analizy spektralnej*
4	22.IV.68	S. Balcerzyk	*O algebrze homologicznej*

W drugim półroczu zajęć na konwersatorium nie wznowiono; jego rolę (i w dużej mierze słuchaczy) przejęły cieszące się powodzeniem piątkowe posiedzenia naukowe Oddziału Warszawskiego.

3. Konkursy i nagrody naukowe. Należą one do tradycyjnych form PTM, mających na celu zachęcenie wszystkich matematyków do twórczej pracy naukowej, ze zwróceniem szczególnej uwagi na młodych matematyków i studentów. Odbyły się cztery następujące konkursy.

W dniu 7 grudnia jury głównych nagród PTM przyznało trzy równorzędne nagrody po 7000 zł: nagrodę im. S. Banacha — kol. Władysławowi Narkiewiczowi, im. S. Mazurkiewicza — wspólnie kolegom Andrzejowi Granasowi i Kazimierzowi Gębie oraz S. Zaremby — kol. Andrzejowi Schinzlowi.

Zarząd Główny PTM na posiedzeniu w dniu 7 grudnia przyznał 5 nagród po 3000 zł (zgłoszono 12 kandydatów) następującym kolegom: Janowi Chabrowskiemu (Katowice), Kazimierzowi Goebelowi (Lublin), Stanisławowi Kwapieniowi i Włodzimierzowi Kuperbergowi (Warszawa) oraz Wojborowi A. Woyczyńskiemu (Wrocław).

Zarząd Oddziału Toruńskiego zorganizował XII Konkurs im. Józefa Marcinkiewicza na najlepszą studencką pracę matematyczną. Na konkurs nadesłano 11 prac. Komisja orzekająca na posiedzeniu w dniu 17 czerwca przyznała następujące nagrody: dwie równorzędne, pierwsze nagrody po 2000 zł — Jackowi Gancarzewiczowi (UJ) i Andrzejowi Szankowskiemu (UW), drugą nagrodę w wysokości 1500 zł — Andrzejowi Soleckiemu (UWrocł.), trzecią nagrodę w wysokości 1000 zł — Tadeuszowi Figlowi (UW). Ponadto Komisja wyróżniła pięć prac, przyznając jej autorom po 500 zł; przyznano mianowicie wyróżnienie: Grażynie Toporowskiej

(UW), Marii Zarembiance (UW), Bogdanowi Rzepeckiemu (UAM), Wawrzyńcowi Guzowi (UMK) oraz Bronisławowi Przybylskiemu (UŁ). Cztery nagrodzone lub wyróżnione prace zostały referowane przez autorów na posiedzeniu naukowym Oddziału Toruńskiego w dniu 17 czerwca.

Zarząd Oddziału Wrocławskiego zorganizował II konkurs na najlepszą pracę studencką z teorii prawdopodobieństwa i zastosowań matematyki. Na konkurs wpłynęło 9 prac. Na posiedzeniu w dniu 29 czerwca Komisja orzekająca tego konkursu przyznała następujące nagrody: nagrodę Naczelnej Organizacji Technicznej za pracę powiązaną z techniką — Maciejowi Syśle (UWrocł.), pierwszą nagrodę w wysokości 3000 — Henrykowi Woźniakowskiemu (UW), dwie równorzędne nagrody drugie po 2000 zł — Jackowi Kuińskiemu (UAM) i Krzysztofowi Mielochowi (UAM), trzecią nagrodę w wysokości 1000 zł — Jerzemu Ejsmondowi (UW) oraz dwa wyróżnienia i premie pieniężne po 500 zł — Eugeniuszowi Gabrielowi (UAM) i Jackowi Mazurowskiemu (PW). Na specjalnym posiedzeniu Oddziału Wrocławskiego w dniu 15 listopada laureaci wygłosili komunikaty na temat swoich wyników.

Nagrody w obu konkursach studenckich ufundowały następujące instytucje: Komitet Nauki i Techniki — zł 6000, Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego — zł 12000 oraz Naczelna Organizacja Techniczna (o czym wspominaliśmy powyżej) — 3000 zł.

V. Konferencje naukowe i uroczystości PTM

W dniu 31 maja w Auli Leopoldina Uniwersytetu Wrocławskiego odbyło się uroczyste posiedzenie Walnego Zgromadzenia PTM, na którym profesorowie Bronisław Knaster i Hugo Steinhaus otrzymali dyplomy członka honorowego PTM.

W uroczystości udział wzięli delegaci Oddziałów, liczni członkowie naszego Towarzystwa z całego kraju oraz przedstawiciele władz i społeczeństwa Wrocławskiego(2).

VI. Działalność Komisji Szkolnictwa Wyższego

W roku sprawozdawczym zespół I Komisji szkolnictwa wyższego do spraw uczelni nieuniwersyteckich zajmował się następującymi problemami:

1. Udoskonalenie metodyki i organizacji nauczania matematyki w politechnikach i wyższych szkołach rolniczych.
2. Ulepszenie organizacji pracy naukowej i współpracy z katedrami niematematycznymi.

---

(2) Patrz Wiadomości Matematyczne 11 (1969), str. 73-93.

3. Zabezpieczenie dopływu młodej kadry do katedr matematyki i jej rozwoju naukowego.

W związku z problemem 1 postanowiono powołać dwie podkomisje:

I — do spraw programów nauczania matematyki,

II — do spraw pomocy naukowych.

Podkomisja programowa odbyła pierwsze zebranie w dniu 19 października. Postanowiono opracować projekt modyfikacji aktualnych siatek godzin w celu ułatwienia realizacji obowiązującego programu nauczania matematyki na studiach technicznych oraz rozpocząć przygotowanie projektów większych zmian programowych w związku z rozwijaniem się różnych nowych form studiów wyższych oraz w związku z przyjściem na uczelnie, za niecałe trzy lata, abiturientów zreformowanej szkoły średniej.

W związku z punktem 2 zespół wyraził obawę, że włączenie do organizowanych instytutów matematyki ośrodków obliczeniowych, mających charakter usługowy, może obniżyć poziom pracy naukowej matematyków i wpłynąć na zbyt jednostronną współpracę naukową z katedrami niematematycznymi.

W związku z punktem 3 zespół stwierdził poważne zahamowanie dopływu młodych zdolnych matematyków do pracy na uczelniach technicznych oraz rozważał różne możliwości poprawy tej sytuacji.

Wydaje się, że dla zrealizowania zadań stojących przed zespołem I należy uzupełnić jego skład osobowy. Odpowiedni wniosek został przekazany Zarządowi Głównemu PTM.

Zespół II, do spraw uniwersytetów i szkół pedagogicznych, po wprowadzeniu ostatnich zmian w programach wydziałów matematycznych — dalszych prac nie podejmował.

Sprawie nauczania matematyki na uczelniach wyższych był poświęcony odczyt kol. J. Niewczasa pt. *Typowa maszyna cyfrowa TYMAC i jej zastosowanie w dydaktyce uniwersyteckiej*, wygłoszony na posiedzeniu Oddziału Lubelskiego.

VII. Działalność PTM na terenie szkolnictwa średniego

1. Działalność Komisji popularyzacji i szkolnictwa średniego. Przebieg realizacji nowego programu matematyki był przedmiotem wielu dyskusji, w których brała udział większość członków Komisji.

Praca Międzyszkolnych Kół Matematycznych rozwija się zgodnie z zaleceniami Komisji. Niemniej jednak można wciąż zauważyć w Oddziałach tendencje do obarczania opieką nad Kołami nauczycieli i asystentów, lub nawet studentów. W niektórych miastach międzyszkolne koła zostały zlikwidowane jako mało operatywne (np. w Brodnicy i Inowrocławiu). Przeważa opinia, że należy organizować nie tyle koła międzyszkolne,

co międzyklasowe. Koła takie działają od kilku lat w Toruniu, ostatnio zorganizowano takie koło w Bydgoszczy.

Prócz Komisji popularyzacji i szkolnictwa średniego, działającej przy Zarządzie Głównym, istniały analogiczne komisje przy następujących Zarządach Oddziałów: Krakowskim, Lubelskim, Łódzkim i Toruńskim.

2. Klasy matematyczne. Najdoskonalszą jednak formą opieki nad uzdolnioną młodzieżą jest prowadzenie klas matematycznych, utworzonych z uzdolnionej młodzieży i realizujących rozszerzony program pod kierunkiem pracowników nauki lub odpowiednio przygotowanych nauczycieli. Poza Warszawą klasy takie powstały w Toruniu — w IV Liceum Ogólnokształcącym (prowadzone przez kolegów L. Jeśmanowicza i L. Dubikajtisa) oraz w Krakowie — dwie klasy, dla których program opracował i nad którymi opiekę sprawuje kol. Z. Opial.

W 1968 r. kontynuowały pracę eksperymentalne klasy matematyczne w warszawskim Liceum Ogólnokształcącym nr 14. W czerwcu przeprowadzono egzamin wstępny do klas I, w wyniku którego przyjęto 60 spośród 90 kandydatów. W porównaniu z 1967 r., kiedy było 160 kandydatów, wystąpił spadek liczby zgłoszeń, spowodowany, być może, utworzeniem w niektórych szkołach warszawskich klas z poszerzonym programem matematyki.

Wszyscy uczniowie klasy I uzyskali w roku szkolnym 1967/1968 promocję do klasy II; odpadł tylko, z przyczyn zdrowotnych, jeden uczeń. Uzyskiwali oni z innych przedmiotów wyniki nie gorsze niż uczniowie klas „normalnych". Tak więc zwiększenie materiału z matematyki nie powoduje obniżenia poziomu z innych przedmiotów. Wyniki uczniów są wysoko cenione przez liceum, podobnie jak ich zdyscyplinowanie i pilność([3]). Uczniowie wykazują bardzo duże zainteresowanie matematyką. Zajęcia w klasach I i II prowadzą pracownicy naukowi Instytutu Matematycznego UW.

3. Odczyty dla nauczycieli. Pięć Zarządów Oddziałów organizowało odczyty dla nauczycieli.

Najczęściej tematem odczytu były zagadnienia związane z wprowadzaniem nowych programów i podręczników matematyki, a obok tego pewne działy matematyki związane z treścią nowych programów (rachunek prawdopodobieństwa, analiza wektorowa, logika matematyczna, algebra, przekształcenia itp.). Prelegentami byli następujący koledzy: L. Dubikajtis, A. Frylik, K. Goebel, L. Jeśmanowicz, Z. Krygowska, J. Krzyż, J. Lipiński, M. Łuczyński, Z. Opial, K. Radziszewski, G. Rychwał, S. Sędziwy, B. Stachurska, F. H. Szafraniec, K. Szymiczek, M. Zajączkowska.

([3]) Por. artykuł J. Wojciechowskiego, *W klasach matematycznych*, Głos Nauczycielski 51 (1968), nr 38, str. 8-9.

Odczyty dla nauczycieli

Oddział	Liczba odczytów	Przeciętna frekwencja
Górnośląski	12	23
Lubelski	4	105
Łódzki	1	96
Toruński	12	16
Wrocławski	1	40
Razem	30	

Prócz tego, niektóre inne Oddziały organizowały odczyty na swych posiedzeniach, zapraszając na nie nauczycieli. Odbyło się sześć takich odczytów:

1) *O osobliwościach wykładu matematyki w szkole technicznej*, A. M. Potasowa (odczyt w Gdańsku),

2) *Jak przebiega realizacja nowego programu nauczania i jakie rodzą się problemy w dziedzinie doskonalenia nauczycieli*, W. Skrzypek (odczyt w Katowicach).

3) *Geometria a problemy modernizacji matematyki elementarnej*, Z. Krygowska (odczyt w Katowicach).

4) *O pewnych zagadnieniach kształcenia logicznego w nauce matematyki*, W. Walsch — NRD (odczyt w Poznaniu).

5) *Uwagi na temat realizacji nowego programu nauczania matematyki w klasie I liceum ogólnokształcącego*, N. Dróbka (odczyt w Warszawie).

6) *Problemy nauczania geometrii we współczesnej dydaktyce matematyki*, Z. Krygowska (odczyt we Wrocławiu).

4. Współpraca PTM z instytucjami oświatowymi i szkolnymi. Zarządy Oddziałów współpracowały z kuratoriami okręgów szkolnych, ośrodkami metodycznymi (centralnym i okręgowymi) i inspektoratami, a Zarząd Oddziału Krakowskiego również z Ministerstwem Rolnictwa. Ta współpraca głównie dotyczyła delegowania prelegentów na nauczycielskie kursy wakacyjne, kursy dokształcające, konferencje nauczycielskie, na lekcje pokazowe i narady. We współpracy tej wzięli czynny udział następujący koledzy: K. Goebel, Z. Krygowska, M. Łuczyński, M. Maksym, A. Mąkowski, B. Nowecki, Z. Opial, G. Rachwał, S. Serafin, S. Sędziwy, H. Stachurska, F. H. Szafraniec, K. Szymiczek, S. Turnau, A. Wakulicz, M. Zajączkowska, W. Żelazko.

Na wyróżnienie zasługuje praca matematyków z Oddziału Krakowskiego; wzięli oni udział w 28 różnych kursach i innych imprezach oświatowych dla nauczycieli, przeznaczonych dla ośrodka krakowskiego lub dla całego kraju, prowadząc wielogodzinne cykle wykładów i seminaria.

5. Powołanie Komisji do spraw matematycznych podręczników szkolnych. W związku z uchwałą Walnego Zgromadzenia PTM z dnia 1 czerwca o powołaniu Komisji do spraw matematycznych podręczników szkolnych, Prezydium Zarządu Głównego rozesłało do wszystkich Oddziałów listy z prośbą o podawanie kandydatów do tej Komisji. Opierając się na propozycjach Oddziałów, Prezydium Zarządu Głównego ustaliło skład Komisji, a funkcję jej przewodniczącego zaproponowano kol. Z. Semadeniemu.

Celem tej Komisji jest uzgodnienie poglądów matematyków na to, jakie powinny być podręczniki dla klas I-IV zreformowanego liceum, omawianie podręczników istniejących i pomaganie autorom piszącym nowe podręczniki. Ważnym zagadnieniem stojącym przed Komisją jest też ustalenie jednolitej terminologii i symboliki matematycznej dla szkół średnich i zaproponowanie jej autorom.

Realizując te cele, członkowie Komisji napisali kilka artykułów, które zostały powielone i rozesłane pozostałym członkom i niektórym zainteresowanym osobom; dalsze artykuły są w opracowaniu.

Komisja odbyła jedno posiedzenie w Warszawie dnia 30 listopada. Na zebraniu tym wybrano kol. W. Żelazko zastępcą przewodniczącego Komisji, a kol. M. Kordosa — sekretarzem. Omawiano również zagadnienia związane z projektami dalszych, równoległych podręczników geometrii dla I klasy (jeden jest pisany przez J. Brzezińskiego i W. Kuperberga, a drugi — w projekcie — przez M. Kordosa). Okazało się, że wśród członków istnieją ogromne różnice zdań w tak podstawowej kwestii, jak to, czy należy prowadzić wykład dedukcyjny, oparty na jakimś systemie aksjomatycznym, czy też zrezygnować z tego pięknego, lecz trudnego i czasochłonnego ujęcia na rzecz innych, pomijanych z braku czasu zagadnień geometrii i zastąpić go (sugestie kol. Jeśmanowicza) omówieniem historycznego rozwoju geometrii ze szczególnym uwzględnieniem roli V postulatu Euklidesa.

VIII. Działalność PTM wśród młodzieży

1. Olimpiada Matematyczna. W 1968 r. odbyły się zawody II i III stopnia XIX Olimpiady Matematycznej oraz rozpoczęły się zawody I stopnia XX Olimpiady.

Do zawodów II stopnia zakwalifikowano 257 uczniów; zgłosiło się na zawody 253. Komitet Główny dopuścił do zawodów III stopnia 55 uczniów; wszyscy oni przystąpili do zawodów.

Komitet Główny postanowił przyznać dyplomy XIX Olimpiady Matematycznej 13 zawodnikom oraz wyróżnienia dalszym 7 zawodnikom.

Ponadto postanowiono nagrodzić 2 zawodników biorących udział poza konkursem (laureatów poprzedniej Olimpiady).

Przebieg zawodów z uwzględnieniem podziału na okręgi ilustruje tabela.

Okręg	Katowice	Kraków	Lublin	Łódź	Poznań	Toruń	Warszawa	Wrocław	Razem
Liczba uczestników w zawodach I stopnia	227	189	96	125	162	202	280	146	1427
Liczba uczestników w zawodach II stopnia	34	53	23	18	20	28	55	22	253
Iiczba uczestników w zawodach III stopnia	3	11	3	7	3	6	18	4	55
Dyplomy	0	2	1	0	0	3	6	1	13
Wyróżnienia	0	1	0	2	0	0	3	1	7

Uroczystość wręczenia dyplomów odbyła się 17 czerwca w sali konferencyjnej Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego, w obecności przedstawicieli Ministerstwa i PTM. Nagrodzonym zawodnikom wręczono nagrody pieniężne (w postaci wkładów na książeczkach oszczędnościowych PKO), ofiarowane przez różne instytucje oraz książki matematyczne (ofiarowane przez Zarząd Główny PTM, Redakcję „Młodego Technika" oraz kol. M. Starka). Nauczyciele zwycięskich zawodników otrzymali nagrody pieniężne.

Z grupy zawodników nagrodzonych wybrano ośmioosobową delegację, która pod kierownictwem i opieką kolegów M. Czyżykowskiego i A. Mąkowskiego uczestniczyła w zawodach X Międzynarodowej Olimpiady Matematycznej. W zawodach tych, które odbyły się w pierwszej połowie lipca w Moskwie, drużyna nasza zajęła czwarte miejsce. Nagrody I stopnia uzyskali Jerzy Dydak i Bolesław Szymański, nagrody II stopnia Tadeusz Liszka, Jan Śliwa i Ryszard Nest, nagrody III stopnia Feliks Przytycki i Henryk Petryk.

1 października rozpoczęły się zawody XX Olimpiady Matematycznej. Do zawodów tych przystąpiło około 1300 uczniów.

2. Międzyszkolne koła matematyczne. Liczba ich wzrosła z 18 w roku ubiegłym do 23 w roku sprawozdawczym. Wykaz ich przedstawia tabela.

Międzyszkolne Koła Matematyczne

Oddział	Siedziba Koła	Liczba posiedzeń	Przeciętna frekwencja	Nazwisko kierownika
Gdański	Gdańsk	16	130	K. Buczkowski i M. Kwapisz
Górnośląski	Katowice	7	84	M. Zajączkowska
	Gliwice	4	22	S. Tomaszczyk
	Częstochowa	10	10	A. Słomska
Krakowski	Kraków	29	41	Z. Hajnos
	Rzeszów	co 2 tyg.	36	W. Ottenbroit-Woźniacka
	Jasło	co 2 tyg.	25	S. Lasocki
Lubelski	Lublin I	41	11	M. Maksym
	Lublin II	32	26	M. Maksym
Łódzki	Łódź I	8	45	P. Skibiński
	Łódź II	17	35	E. Hensz
Szczeciński	Szczecin	7	10	Z. Chmiel
Toruński	Toruń	20	24	L. Jeśmanowicz
	Olsztyn	6	27	L. Jeśmanowicz
	Bydgoszcz I	19	13	W. Hypszer
	Bydgoszcz II	5	46	W. Hypszer
	Grudziądz	8	12	J. Sikorski
	Brodnica	6	38	J. Adamczak
	Inowrocław	3	9	A. Krzyżanowski
Warszawski	Warszawa I	18	15	A. Domański
	Warszawa II	8	brak danych	M. Kordos A. Walewski
	Warszawa III	48	brak danych	

Zarząd Oddziału Górnośląskiego, korzystając z doświadczeń Oddziału Toruńskiego, wciąga do pracy w kołach starszych studentów wydziałów matematycznych po odpowiednim przygotowaniu (które przeprowadziła kol. M. Zajączkowska).

Zajęcia tych kół obejmują wiele różnorodnych zagadnień, które były wymienione w naszych sprawozdaniach z lat poprzednich. Dochodzą jednak nowe zajęcia i tematy. W roku ostatnim sporo czasu niektóre koła poświęcały rozwiązywaniu zadań olimpijskich. Z nowych tematów można wymienić teorię grafów, pojęcie relacji i jej zastosowania, zagadnienia numeryczne i maszyny matematyczne, przestrzenie metryczne, figury wypukłe, geometrie nieeuklidesowe, wstęp do topologii, teoria mocy, przestrzeń n-wymiarowa, teoria grup itd.

3. Odczyty dla młodzieży — były organizowane przez pięć Oddziałów.

Odczyty dla młodzieży szkolnej

Oddział	Liczba odczytów	Przeciętna frekwencja
Górnośląski	11	61
Łódzki	4	82
Poznański	11	38
Szczeciński	1	40
Toruński	7	44
Razem	34	

Liczba odczytów tej kategorii znacznie wzrosła (w roku ubiegłym było ich tylko 11). Wykłady prowadzili następujący koledzy: J. Ciesiołka, R. Jajte, S. Jantczak, B. Kamiński, L. Mierzyński, S. Polański, W. Puszkarek, N. Smulewicz, J. Staniszewska, W. Staśkiewicz, S. Tomaszczyk, S. Topa, H. Uscki, E. Wendorff, C. Wowk, M. Zajączkowska.

Tematyka tych odczytów jest niemal identyczna z omawianą na posiedzeniach międzyszkolnych kół matematycznych. Godne podkreślenia jest organizowanie odczytów w miastach odległych od ośrodków uniwersyteckich, przez Zarządy Oddziału Poznańskiego (w Koninie, Starogardzie Szczecińskim, Ostrowiu Wielkopolskim, w Krajance — pow. Złotów, Nowogardzie, Resku, Kaliszu, Jarocinie i w Środzie Wielkopolskiej) oraz — jak w latach poprzednich — Oddziału Toruńskiego.

Podobnie, jak w latach ubiegłych, Zarząd Oddziału Górnośląskiego urządził — wspólnie z Katedrą Matematyki WSP w Katowicach — wieczornicę dla najzdolniejszych uczniów starszych klas szkół średnich. Na jej program złożyły się referaty pracowników nauki, studentów oraz konkursy matematyczne z nagrodami.

IX. Popularyzacja matematyki

Odczyty popularne dla publiczności zostały zorganizowane przez cztery Zarządy Oddziałów:

Odczyty popularne

Oddział	Liczba odczytów	Frekwencja przeciętna
Gdański	1	36
Krakowski	1	brak danych
Toruński	3	140
Warszawski	5	40
Razem	10	

Lista prelegentów odczytów popularnych zawiera następujące nazwiska: A. Blikle, L. Dubikajtis, J. Górska, L. Jeśmanowicz, A. Mąkowski, S. Opial, E. Otto, Z. Pawlak, T. Traczyk, W. Żakowski.

A oto tytuły odczytów: *Słynne zagadnienie teorii liczb*; *Matematyzacja działalności ludzkiej*; *Zalety nowego programu matematyki*; *Kłopoty z unowocześnieniem nauczania geometrii*; *Nauczanie programowane jako nauczanie w przyszłości*; *Lingwistyka matematyczna*; *Algebra współczesna*; *Maszyny i ich języki*; *Geometria nieeuklidesowa*; *Ekstrema i ich praktyczne znaczenie*.

Jak widzimy, i w tych odczytach również nie pominięto żywotnej sprawy nowych programów matematyki.

X. Wydawnictwa PTM

1. Działalność Komitetu redakcyjnego „Prac Matematycznych". W okresie sprawozdawczym ukazały się zeszyty XI.2 — 9,25 ark. wyd. i XII.1 — 10,25 ark. wyd. Wysłaliśmy do druku zeszyty XII.2 i XIII.1.

Komitet Redakcyjny zbierał materiały do zeszytu XIII.2, który ma być oddany do składu w terminie 15. III. 1969 i do jubileuszowego tomu XIV, który będzie oddany do składu w 1969 r.

W okresie sprawozdawczym Komitet redakcyjny odbył jedno posiedzenie 30 maja, na którym były omawiane przede wszystkim sprawy dotyczące uczczenia 50-lecia PTM i jubileuszowego tomu XIV „Prac Matematycznych".

Komitet Redakcyjny w ściślejszym składzie zbierał się wielokrotnie w ciągu całego roku, omawiając, w miarę napływania prac, bieżące sprawy Redakcji i przygotowując zeszyty do druku.

2. Działalność Komitetu redakcyjnego „Wiadomości Matematycznych". Wydano zeszyt 2 tomu X „Wiadomości Matematycznych" o objętości 13,5 ark. wyd. W druku jest zeszyt 2 tomu X o objętości 13,5 ark. wyd. W druku jest zeszyt 1 tomu XI (o objętości około 10 ark. wyd.), który ukaże się w 1 kwartale 1969 r.

W 1968 r. wszczęto większą akcję w związku z jubileuszem 50-lecia PTM w celu uzyskania wspomnień z okresu międzywojennego oraz wypowiedzi na temat aktualnych potrzeb matematyki polskiej. Akcja ta nie dała, z powodu dość krótkiego terminu, wielkich rezultatów. Przygotowany do druku zeszyt zawiera mniej niż oczekiwano materiału, jednak wielu autorów zapowiedziało napisanie takich artykułów w terminie późniejszym. Pierwszy zeszyt tomu jubileuszowego ma się ukazać przed Zjazdem. Równocześnie Komitet Redakcyjny rozpoczął pracę nad wydaniem specjalnego zeszytu poświęconego sprawom nauczania matematyki w szkołach średnich.

3. Sprzedaż wydawnictw PTM. Dział sprzedaży wydawnictw przeprowadził reklamę obu naszych czasopism, na terenie zagranicznym, współpracując w tym z Przedsiębiorstwem Handlu Zagranicznego „Ars Polona". Wysłano prospekty i karty zamówienia w ilości 3000 egzemplarzy.

Jak to wynika z zamieszczonego zestawienia, nakłady obu wydawnictw znacznie wzrosły: mianowicie „Wiadomości Matematyczne" o 300, a „Prac Matematycznych" — o 200 egzemplarzy.

Nakłady i prenumerata bieżąca „Roczników PTM"

Wyszczególnienie	Wiadomości Matematyczne	Prace Matematyczne
Nakłady	1700	1500
Prenumeratorzy działu sprzedaży	502	222
Prenumerata członków PTM	688	688
Wymiana	60	60
Sprzedaż za pośrednictwem „Składnicy Księgarskiej" (około)	20	20
Sprzedaż za pośrednictwem PWN	200	190
Razem	1470	1180

Nakłady te (z zachowaniem koniecznej rezerwy na zamówienia napływające w terminie późniejszym) znajdują odbiorców. Maleją natomiast, co jest zrozumiałe, wpływy ze sprzedaży remanentów z lat dawnych.

XI. Współpraca PTM z zagranicą

1. Odczyty matematyków zagranicznych na posiedzeniach PTM zorganizowano w dziewięciu Oddziałach:

Odczyty matematyków zagranicznych

Oddział	Liczba odczytów
Gdański	4
Górnośląski	1
Krakowski	10
Lubelski	3
Poznański	6
Szczeciński	1
Toruński	1
Warszawski	7
Wrocławski	12
Konwersatorium Warszawskie	1
Razem	46

Liczba tych odczytów w porównaniu z analogiczną liczbą z roku ubiegłego wzrosła o 13. Zwiększa się również liczba Oddziałów zapraszających matematyków zagranicznych.

Prelegenci w liczbie 28 reprezentowali 11 krajów. Niektórzy z nich odwiedzili kilka ośrodków, wygłaszając kilka odczytów. Lista ich jest następująca: Anglia — S. J. Taylor (3), Dania — S. Danø (1), Holandia — N. H. Kuiper (1), Francja — J. P. Rosay (1) i E. Mourier (1), Indie — R. M. Goel (1), S. Jayamma (1) i K. Singbal-Vedak (2), NRD — W. Walsch (1), Rumunia — D. Petrovanu (2), I. Suciu (2) i M. Nicolescu (1), Stany Zjednoczone — A. J. Lohwater (0), R. D. Anderson (2) i G. Lumer (3), Szwecja — J. Peetre (4) i T. Dalenius (1), Węgry — O. Varga (1), A. Moor (3), K. Bélteky (1), L. Losanczi (1) i E. Lánnczi (1), Związek Radziecki — A. M. Potasowa (1), B. M. Lewitan (4), W. I. Bliznikas (3), L. A. Skorniakow (2), N. A. Berikaszwili (1) i A. Zykow (1). Cyfry w nawiasach określają liczbę wygłoszonych odczytów.

Spośród wyżej wymienionych — siedmiu było gośćmi PTM, mianowicie J. Peetre, O. Varga, G. Lumer, S. J. Taylor, W. I. Bliznikas, A. Moor oraz A. J. Lohwater. Ich pobyt w Polsce wynosił 7 lub 10 dni.

2. Bezdewizowa wymiana naukowa. Zarząd Główny zawarł umowę o współpracy naukowej i bezdewizowej wymianie z Bułgarskim Towarzystwem Matematyczno-Fizycznym.

W ramach tej umowy przyjechali do Polski dwaj matematycy bułgarscy: dr. Z Zaprianow (na 7 dni) oraz dr J. G. Doniec (na 8 dni). Byli oni w Warszawie i Krakowie. Celem ich wizyty było zapoznanie się z organizacją studiów i pracy naukowej w zakresie mechaniki teoretycznej i stosowanej oraz z pracami z zakresu dydaktyki w Krakowie.

Do Bułgarii wyjechali: kol. W. Żelazko (13-20.XI) oraz kol. A. Mąkowski (11-18.XII). Na posiedzeniu Bułgarskiego Towarzystwa — kol. Żelazko wygłosił odczyt pt. *O uogólnieniach algebr Banacha*, a na seminarium prof. J. Tagamlickiego (Uniwersytet Sofijski) odczyt pt. *O nie rozwiązanych problemach w teorii algebr topologicznych*. Kol. A. Mąkowski nawiązał kontakty z przedstawicielami Bułgarskiego Towarzystwa Matematyczno-Fizycznego, pracownikami Ministerstwa Oświaty (organizacja olimpiad matematycznych w Polsce) oraz pracownikami naukowymi Uniwersytetu w Sofii.

Na podstawie analogicznej umowy z Czechosłowackim Towarzystwem Matematyków i Fizyków — w Polsce przebywał dr Ivo Zapletal, biorąc udział w konferencji Instytutu Matematycznego PAN na temat modeli teorii aksjomatycznych.

3. Grupowe i indywidualne wyjazdy zagraniczne członków PTM. Dzięki uzyskaniu od Sekretarza Naukowego PAN specjalnej dotacji na sfinansowanie wyjazdów młodych matematyków — Prezydium

Zarządu Głównego zorganizowało wyjazdy naukowe do NRD, na Węgry i do Związku Radzieckiego dla 23 osób, zgłoszonych przez Zarządy Oddziałów; 20% kosztów wyjazdu pokryli sami wyjeżdżający.

Do NRD wyjechał kol. Sz. Weksler. Celem jego podróży było zbadanie zasobów dokumentów muzeów berlińskich dotyczących historii matematyki oraz nawiązanie kontaktów z matematykami niemieckimi zajmującymi się historią matematyki.

Na Węgry wyjechało 10 osób, przy czym odbyły się dwa wyjazdy grupowe i jeden indywidualny. 1) Koledzy T. Bromek i L. Mardoń byli w Budapeszcie (28.XI-4.XII) w celu zapoznania się z pracami węgierskich matematyków w dziedzinie matematycznych metod z ekonomii. 2) W skład drugiej grupy wchodzili następujący koledzy: T. B. Iwiński, M. Mastalerz, W. Pepe, A. Pol, A. Szankowski, A. Wasilewska i W. Wojtyński. Grupa ta przebywała w Budapeszcie (30.XI-6.XII) i korzystała z opieki prof. L. Egyeda, dziekana wydziału nauk ścisłych Uniwersytetu w Budapeszcie oraz ze strony PTM — przebywającego w tym czasie w Budapeszcie — kol. W. Żelazki. Program pobytu obejmował współpracę z wybitniejszymi specjalistami węgierskimi, zwłaszcza w zakresie analizy funkcjonalnej.

Do Moskwy wyjechała grupa 12-osobowa (na pobyt kilku lub kilkunastodniowy), w skład której weszli koledzy M. Dryja, A. Kiełbasiński, A. Kokoszkiewicz, J. Kotas, K. Krzyżewski, S. Kwapień, W. Mlak, Z. Ogrodzka, W. Pankiewicz, K. Psarski, J. Strelcyn i W. Szlenk.

Dla zrealizowania programu podzielono się, w zależności od zainteresowań, na trzy grupy kilkuosobowe.

Współpraca obejmowała w grupie pierwszej metody obliczeniowe, w drugiej — układy dynamiczne i teorię ergodyczną, w trzeciej — analizę funkcjonalną oraz podstawy matematyki.

Tę formę kontaktów zagranicznych, umożliwiającą nawiązanie współpracy z matematykami zagranicznymi w czasie ich normalnych zajęć na wyższych uczelniach i w instytutach naukowych — delegaci PTM oceniają w swoich sprawozdaniach pozytywnie, podkreślając łatwość nawiązania osobistych kontaktów i współpracy, możliwość zapoznania się ze stylem i atmosferą naukową pracy za granicą.

Przy organizacji wyjazdu do Moskwy PTM korzystało z pomocy Uniwersytetu Warszawskiego oraz z pomocy Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej.